

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ULUSAL
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ STRATEJİ BELGESİ**

**TÜRKİYE
ÇÖZÜME ORTAK OLUYOR**

2009 ANKARA

ULUSAL İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ STRATEJİ BELGESİ

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ

II. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE TÜRKİYE

Temel Göstergeler

III. ULUSAL VİZYON

Temel İlkeler

IV. STRATEJİK AMAÇLAR

V. STRATEJİK HEDEFLER

VI. TÜRKİYE ÇÖZÜME ORTAK OLUYOR

a) Sera Gazı Emisyon Kontrolü için;

Enerji

Ulaştırma

Endüstriyel Prosesler

Atık

Arazi Kullanımı, Tarım ve Ormancılık

b) İklim Değişikliğine Uyum için;

c) Teknoloji Geliştirme, Transfer ve “Know-How”

d) Finansman

VII. PROJE DEĞERLENDİRME

VIII. STRATEJİ İZLEME VE DEĞERLENDİRME

ULUSAL İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ STRATEJİ BELGESİ

I. GİRİŞ

Türkiye, iklim değişikliğinin etkilerinin azaltılmasına yönelik küresel çabalara kendi özel koşulları ve imkânları çerçevesinde katkıda bulunmak amacıyla “Ulusal İklim Değişikliği Stratejisi”ni hazırlamıştır.

Türkiye’de iklim değişikliğiyle mücadele yönünde yapılacaklara rehberlik edecek bu belge ile Türkiye; ‘Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (BMİDÇS)’nin temel ilkelerinden biri olan “ortak fakat farklılaştırılmış sorumluluklar” çerçevesinde küresel iklim değişikliği ile mücadele çabalarına imkanları ölçüsünde katkıda bulunmayı bir amaç olarak belirlemekte; ulusal azaltım, uyum, finansman ve teknoloji politikalarını ortaya koymaktadır.

II. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE TÜRKİYE

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi’nin (BMİDÇS) 2001 yılında Marakeş’de gerçekleşen 7.Taraflar Konferansı’nda (COP.7) alınan 26 numaralı “Türkiye’nin özel şartlarının tanınarak, diğer EK-I ülkelerinden farklı bir konumda olduğunun kabulüyle isminin EK-I’de kalması ve EK-II’den çıkartılması” kararının ardından Türkiye BMİDÇS’ye 24 Mayıs 2004 tarihinde taraf olmuştur.

Türkiye’nin iklim değişikliği alanında izleyeceği politikaların, alacağı önlemlerin ve yapacağı çalışmaların belirlenmesi amacıyla, Başbakanlık 2004/13 sayılı genelgesiyle, İklim Değişikliği Koordinasyon Kurulu (İDKK) oluşturulmuştur. Bu kurul, Çevre ve Orman Bakanlığı Başkanlığında; Dışişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Devlet Planlama Müsteşarlığı ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği’nin üst düzey temsilcilerinin yer aldığı 10 adet Çalışma Grubundan oluşmaktadır.

“Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesine (BMİDÇS) yönelik Kyoto Protokolüne Katılmamızın Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı” 05 Şubat 2009 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda kabul edilmiştir. 5836 sayılı Kanun 17.02.2009 tarih ve 27144 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Türkiye’nin Kyoto Protokolüne taraf oluşunu bildiren “Katılım Belgesi” ilgili Bakanlar Kurulu Kararının 13 Mayıs 2009 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanmasını müteakip,

28 Mayıs 2009 tarihinde söz konusu Protokol'ün depositeri BM Genel Sekreteri'ne tevdi edilmiştir. Türkiye, Kyoto Protokolü'nün 25inci maddesi uyarınca "Katılım Belgesi"nin tevdi tarihini izleyen doksanıncı gün olan 26 Ağustos 2009 tarihinde Protokole resmen taraf olacaktır.

Temel Göstergeler

Türkiye;

- 2005 yılında yüzde 1.7 ile gerçekleşen nüfus artış hızı ile, OECD içerisinde en yüksek yıllık nüfus artış hızına sahip bir ülkedir.
- İnsani Kalkınma Endeksinde, 2005 verilerine göre, 177 ülke içinde 84. sıradadır.
- Kişi başı GSYİH bazında, Kyoto Protokolü kapsamında sayısal sera gazı azaltım hedefleri bulunan Ek-1 Ülkelerinin tamamı, ekonomileri hızla gelişmekte olan Ek-1 Dışı Ülkelerin birçoğu ile mukayese edildiğinde, görece olarak daha düşük bir refah düzeyine sahip olduğu görülmektedir.
- Sanayileşme seviyesi olarak, henüz diğer OECD ve BMİDÇS EK-I ülkeleri ile karşılaştırılabilir seviyede değildir.
- 2008 yılı enerji göstergelerine bakıldığında, kişi başı birincil enerji tüketimi dünya ortalaması değeri 1,80 ton eşdeğer petrol, OECD ortalaması 4,70 iken, bu değer Türkiye'de 1,29 olarak gerçekleşmiştir.
- Enerji Tüketimi OECD ülkelerinde 2006 yılında ortalama 127,4 milyon ton iken Türkiye'de bu rakam 73,4 milyon tondur. Diğer yandan, dünyada kişi başına enerji tüketimi 1778 bin kcal/kgofoil, Avrupa'da 3773 bin kcal/kgofoil iken Türkiye de bu değer 1185 bin kcal/kgofoil'dir. (2005) OECD ve Sözleşme'nin Ek-1 listesi ülkeleri arasında; kişi başı sera gazı emisyon, kümülatif emisyon ve kişi başı birincil enerji tüketimi miktarında en düşük değere sahiptir. 2006 yılı kişi başı sera gazı emisyonu değeri 4.6 ton CO2 eşdeğerdir. Aynı dönemde dünya kişi başı emisyonu 7,2 ton CO2, OECD kişi başı emisyonu 15,0 ton CO2, ve Avrupa Birliğine üye 27 ülkede 10.4 ton CO2 eşdeğeridir.
- BMİDÇS Ek-I ülkeleri arasında 1990-2006 yılları arasında, % 95 ile, en yüksek sera gazı emisyonu artış oranına sahiptir. Türkiye'nin 1990 yılı toplam sera gazı emisyonu miktarı 170 Milyon ton CO2 eşdeğeri iken, 2006 yılında bu değer 332 Milyon ton CO2 eşdeğeri olarak gerçekleşmiştir.
- Sera gazı yutak alanlarına bakıldığında, 1990 yılında 44 Milyon ton CO2 eşdeğeri sera gazı emisyonu yutak alanları tarafından yutulmuş olup, 2006 yılında bu değer yaklaşık 76 Milyon ton CO2 eşdeğeri olarak gerçekleşmiştir.

- İklim Değişikliğinin olumsuz etkilerinden en çok etkilenecek bölgeler arasında yer alan Akdeniz Havzasında yer almaktadır (IPCC 4. Değerlendirme Raporu - 2007)

III. ULUSAL VİZYON

Türkiye'nin 'İklim Değişikliği' kapsamındaki ulusal vizyonu; iklim değişikliği politikalarını, kalkınma politikalarıyla entegre etmiş, temiz ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımını artırmış iklim değişikliğiyle mücadelede "özel şartları" çerçevesinde aktif katılım sağlayan ve yüksek yaşam kalitesiyle refahı tüm vatandaşlarına düşük karbon yoğunluğu ile sunabilen bir ülke olmaktır.

Temel İlkeler

Türkiye'nin iklim değişikliğiyle küresel mücadele kapsamında temel amacı, insanlığın ortak kaygısı olan iklim değişikliğini önlemeye yönelik yürütülen ve uluslararası taraflarla işbirliği içerisinde, tarafsız ve bilimsel bulgular ışığında ortak akılla belirlenmiş küresel çabalara, sürdürülebilir kalkınma çabalarından taviz vermeden, ortak fakat farklılaştırılmış sorumluluklar prensibi ve ülkemizin özel şartları çerçevesinde katılmaktır.

IV. STRATEJİK AMAÇLAR

Türkiye'nin bu temel ilke kapsamındaki stratejik amaçları:

- BMİDÇS'nin "ortak fakat farklı sorumluluklar ilkesine uygun olarak ve özel şartları çerçevesinde; iklim değişikliğiyle mücadele ve uyum politikaları ile önlemlerini, ulusal kalkınma programlarına dâhil etmek.
- Sera gazı emisyonlarının azaltılması gayesiyle geliştirilen küresel politikalar ve önlemlere kendi imkânları ölçüsünde, sürdürülebilir kalkınma ilkeleriyle uyumlaştırılmış kalkınma programını sekteye uğratmadan, sera gazı salım artış hızını, sınırlayarak katkıda bulunmak.
- Küresel iklim değişikliklerinin etkilerini azaltma veya uyum sağlama doğrultusunda, ulusal hazırlık seviyesi ve kapasitesini artırmak, bu çabalarda elde edeceği tecrübe ve kazanımlarını uluslararası platformlarda paylaşmak,
- Azaltım, uyum, teknoloji transferi ve finansman ana başlıklarındaki küresel stratejik amaçların, tarafların sorumlulukları gözönünde bulundurulmak sureti ile tasarlanması ve yürütülmesine uyum sağlamak ve uluslararası faaliyetlerde etkin olmak

- Azaltım ve uyum faaliyetlerini yürütebilmek için ihtiyaç duyulan mali kaynaklara erişimi artırmak.
- Mevcut teknolojik ve kalkınma düzeyimiz göz önüne alınarak temiz üretim teknolojisi ar-ge ve inovasyon kapasitesinin geliştirilmesi ve bu alanda rekabet ve üretimin artırılmasını sağlayacak ulusal ve uluslararası finansman kaynaklarını ve teşvik mekanizmalarını oluşturmak;
- İklim değişikliği ile mücadele ve uyum kapsamındaki faaliyetlerin etkin koordinasyonunu teminen, yönetim ilkesi doğrultusunda şeffaf, katılımcı ve bilimsel – analitik çalışmalara dayanan karar mekanizmaları geliştirebilecek bir eşgüdüm mekanizmasını kurmak ve sürekliliğini sağlamak;
- İklim değişikliği alanındaki insan kaynakları kapasitesini ve kurumsal kapasiteyi artırmak;
- Kamu, Özel Sektör, Üniversite, STK gibi tüm kesimlerin ortak çabaları ile tüketim kalıplarının düşük karbon izi bırakacak şekilde değiştirilebilmesi için kamuoyu bilincini artırmak;
- Ulusal ‘İklim Değişikliği’ çalışmalarında, bilgi akışını ve paylaşımını bütünsel bir sistemle sürdürmek üzere “Bilgi Yönetimi” ne geçmek;

V. STRATEJİK HEDEFLER

- Küresel iklim değişikliği ile mücadele ve uyum çabalarında, kapsamlı ve işlevsel bir uluslararası işbirliği mekanizmasının oluşturulmasına yönelik yürütülen müzakerelere aktif katılım sağlamak,
- ‘Dinamik’ bir anlayış içinde ‘Ulusal İklim Değişikliği Stratejik Planı’ ile ‘Dokuzuncu Kalkınma Programı’ doğrultusunda ‘Ulusal İklim Değişikliği Eylem Planı’ nı tamamlamak,
- İklim Değişikliği organizasyonel yapısını ulusal misyon bildirim perspektifinde gözden geçirmek
- ‘Bilgi Yönetimi’ anlayışının ve metodolojisinin sürece dahil edilmesini sağlamak

VI. TÜRKİYE ÇÖZÜME ORTAK OLUYOR

Türkiye, ulusal ve uluslararası finansman ve hibelerin ulaşılabilirliği ölçüsünde iklim değişikliği ile mücadele kapsamında sektörler bazında aşağıda belirtilen hususların yerine getirilmesinde kararlıdır.

a) SERA GAZI EMİSYON KONTROLÜ

Enerji

Kısa Vade (1 Yıl)

- Yeni kurulacak tesislerde temiz ve yüksek verimli kaynaklara yönelimi sağlanacak, bu çerçevede kojenerasyon ve bölgesel ısı üretimi özendirilecektir.
- Yerli kaynaklarımız olan başta kömür, hidro ve rüzgar olmak üzere, en iyi teknikleri uygulamalarından, enerji arz güvenliği ve iklim değişikliği hedeflerimiz doğrultusunda, en üst düzeyde faydalanılacaktır.

Orta Vade (1-3 Yıl)

- Binalarda; enerji verimliliği potansiyelini tespit edilecek ve bu potansiyeli maksimum ölçüde gerçekleştirilecektir.
- Başta yenilenebilir ve nükleer enerji olmak üzere düşük ve sıfır emisyon teknolojilerinin kullanımını desteklenecek, temiz teknoloji alanında araştırma geliştirme ve çalışma yapılacak, bu alanlarda yerli sanayiye desteklenecektir.
- Yeni ve alternatif yakıtların kullanımının artırılması ve buna yönelik AR-GE ve inovasyon faaliyetlerini desteklenecektir.
- Mevcut Termik santrallerin rehabilitasyon çalışmalarını tamamlanacaktır

Uzun Vade (3-10 Yıl)

- 2020 yılına kadar enerji yoğunluğunu 2004 yılına göre daha düşük seviyelere indirilecektir.
- 2020 yılına kadar toplam elektrik enerjisi üretiminde yenilenebilir enerji payını %25'e çıkarılacaktır.
- 2020 yılına kadar sanayi sektöründe enerji verimliliği uygulamaları ile, belirlenmiş olan tasarruf potansiyelini azami ölçüde gerçekleştirilecektir.
- Enerji sektöründe 2020 yılına kadar referans senaryoya göre %7 karbondioksit emisyon sınırlaması potansiyelini hedeflenecektir.

- Küresel hidrojen ekonomisine geçiş sürecine verilen öneme devam edecektir.

Ulaştırma:

Kısa Vade (1 Yıl)

- Araç parkının yenilenmesini (çevre dostu araçların kullanımını artıracak) sağlayacak politikalar belirlenecektir.
- Bisiklet gibi çevre dostu ulaşım araçlarının kullanımını yaygınlaştıracak politikaları belirlenecektir.

Orta Vade (1-3 Yıl)

- Kentlerde yaya ulaşımını destekleyici ve yaya hareketliliğini kolaylaştırıcı altyapıyı hazırlama konusunda politikalar oluşturulacaktır.
- Akıllı ulaşım sistemlerini belirlenecek ve kurulacaktır.

Uzun Vade (3-10 Yıl)

- Özellikle büyük şehirlerde metro ve hafif raylı sistemler ile toplu taşıma sistemlerini yaygınlaştırılacaktır.
- Ulaşımında demiryolunun payı artırılabilecektir.
- Alternatif yakıt ve yeni teknoloji ürünü motorların kullanımını yaygınlaştıracak politikalar belirlenecektir.

Sanayi:

Kısa Vade (1 Yıl)

- Enerji denetim ve yönetim sistemleri, sera gazı envanter ve raporlama sistemleri, sera gazı yönetim sistemleri (örneğin, ISO 14001 standardı) ve karşılaştırma (benchmarking) gibi herhangi bir sermaye yatırımı ya da işletme maliyeti gerektirmeksizin sera gazı emisyonlarının takibine yönelik yönetim araçlarının uygulanmasını teşvik edici mekanizmalar geliştirilecektir.
- Sera gazı emisyonlarının ticari bir meta olarak değerlendirilmesine ve emisyon azaltımı yatırım “gider”lerinin belli bir ölçüde işletmelere “gelir” olarak dönmesine imkan veren “gönüllü karbon piyasaları”nın sanayi sektöründe yaygınlaşması sağlanacaktır.
- Gerek sanayiciler gerekse tüketicilerin iklim değişikliğiyle mücadele konusunda bilinçlendirilmesi yönünde yoğun bilgilendirme çalışmaları yürütülecek ve kılavuz bir kitap/rehber yayınlanacaktır.

Orta Vade (1-3 Yıl)

- İklim değişikliğinin, mevcut uluslararası konjonktürde, sanayi sektörümüzün rekabet edebilirliğini etkileyen en önemli çevresel ve ekonomik sorunlardan biri olduğu göz önünde bulundurulmak suretiyle, Türkiye Sanayi Stratejisi Belgesi (2009-2013) ve Bilim ve Teknoloji Politikaları kapsamında belirlenecek ve sanayi sektörleri ile yakın işbirliği içerisinde hazırlanacak çeşitli önlem ve politikalar uygulanacaktır.
- Sanayide ısı geri kazanımı seçeneklerini ve sınai kojenerasyon sistemlerini özendirilecek ve teşvik edilecektir.
- Sanayide temiz üretime yönelik kaynaklar ile ikame ve alternatif malzemelerinin kullanılmasını özendirilecektir.

Uzun Vade (3-10 Yıl)

- Temiz üretim teknolojilerinin, “iklim dostu ve yenilikçi teknoloji” tercih edilmesini sağlamak üzere özendirici mekanizmaları devreye sokulacak; denetim ve yaptırım mekanizmalarının etkin bir şekilde uygulanması sağlanacaktır.

Atık

Kısa Vade (1Yıl)

- Belediye atıkları ile ilgili mevzuat uyumlaştırma çalışmalarını 2009 yılı sonuna kadar tamamlanacaktır.

Orta Vade (1-3 Yıl)

- Yeniden kullanım ve atık geri kazanım miktarının artırılmasına yönelik oluşturulan Atık Eylem Planı (2008-2012) uygulanacaktır.
- Düzenli depolama tesislerine giden organik madde miktarını azaltılacaktır.
- 2012 yılı itibariyle ülkemizde üretilen belediye atıklarının %70'ini düzenli depolama tesislerinde bertaraf edilecektir.

Uzun Vade (3-10 Yıl)

- Atık yönetiminde; kaynağında azaltma, yeniden kullanım, geri dönüşüm ve kazanımı sıralamasını daha etkin uygulamaya geçilecektir.
- Depolama tesislerinden kaynaklanan gazları toplayıp doğrudan veya işleyerek enerji üretiminde kullanılacak, eğer elde edilen gaz, enerji üretiminde kullanılamıyorsa meşalelerde yakılacaktır.

Arazi Kullanimi, Tarim ve Ormancilik :

Kısa Vade (1 Yıl)

- Gübre kullanımında bilinçli kullanımın sağlanacak, sulama, toprak işleme, tarımsal ilaçlama gibi konularda modern teknikler kullanılarak karbon salımının azaltılması sağlanacak, organik tarım ve kuraklığa dayanıklı bitki türleri ile, sertifikalı tohum üretiminin desteklenecek ve yaygınlaştırılacaktır.
- Sulama suyu kullanımında tasarruf sağlayan, sulama yatırımlarında ise maliyeti azaltıcı önlemler almaya devam ederek üreticileri mali ve teknik açıdan desteklenecek, ve tarla içi modern basınçlı sulama sistemlerinin (damlama/yağmurlama sulama sistemleri)kurulması konusunda yatırım kredisi kullanılacaktır.
- Tarla içi tarımsal hizmetleri kolaylaştırmak amaçlı arazi toplulaştırması konularında teknik ve mali çalışmaları geliştirilecektir.
- Kırsal Kalkınmayı desteklemek ve karbon salımını azaltmak amacıyla kömür kullanımı yerine odun kullanımını yaygınlaştırmak amacıyla sıkıştırılmış odun (pelet veya briket şeklinde) kullanan soba kullanımını yaygınlaştırılacaktır.
- İklim değişikliğini azaltım faaliyetlerinde önem arz eden ormansızlaşma ve orman bozulmasından kaynaklanan emisyonların azaltılması (REDD) süreci kapsamında ülkemiz ormancılığının mevcut durumunu ortaya konulacak ve bir strateji belirlenecektir.
- İklim değişikliğinin orman ekosistemleri üzerine etkilerinin değerlendirilmesi ve buna yönelik uyum stratejilerinin geliştirilmesi konusunda bilimsel araştırmalar yapılacak ve bu araştırmalara dayalı politikalar üretilecektir.

Orta Vade (1-3 Yıl)

- Arazi kullanımının arazi yetenek sınıfları dikkate alınarak kullanımı sağlanacak, mevcut şartlar altında arazi yetenek sınıfları dışında kullanılan ve dönüşü olmayan arazilerde ise gerekli önlemleri alarak toprak erozyondan korunacaktır.
- Toprak koruma ve arazi kanununun etkin bir şekilde uygulanacak ve bunun için öngörülen alt mevzuatın düzenlenecek, çayır ve mera alanlarının korunacak ve geliştirilmesi yönünde çıkarılan yasal düzenlemeleri etkin uygulanacak ve izlenecektir.
- İklim değişikliğinin olumsuz etkilerine karşı gıda güvenliği ve yeterliliği ile güvenli gıdaya ulaşımın temini hususunda tarımsal alt yapı çalışmalarını hızlandırılacak bitkisel ve hayvansal üretim politikaları doğrultusunda kurumsal ve teknik tedbirleri alınacak, uygulanacak ve izlenecektir.

- Milli Ağaçlandırma Seferberliği kapsamında 2008–2012 yılları arası 2.3 Milyon ha alan ağaçlandırılacak veya rehabilite edilmek suretiyle 181.4 milyon ton karbon tutulmasını sağlanacaktır.
- Özellikle kurak ve yarı kurak mıntikalarda kuraklığa dayanıklı ağaç türleri tespit edilerek bu türlerde ağaçlandırma yapılacak, ağaçlandırmanın zor ve masraflı olduğu alanlarda bitkilendirme yapılacak.

Uzun Vade (3-10 Yıl)

- Sera Gazı Envanteri ile Ulusal Envanter Raporunun daha doğru ve güvenilir bir şekilde hazırlanması amacıyla ülkemize ait tüm arazi kullanımı sınıflarına ait (IPCC rehberine uygun olarak) merkezi bir coğrafi bilgi sistemi kurulacak ve arazi sınıfları arasındaki değişimlerin hesaplanması için, meşcere haritaları ve uydu verilerine dayalı bir izleme modeli geliştirilecektir.
- Su kaynaklarının korunması ve sürdürülebilirlik esasları çerçevesinde yönetilmesi açısından büyük önem arz eden orman alanları ve ormancılık faaliyetlerinin Üst Havza Yönetimi ilkeleri doğrultusunda planlanacak ve uygulanması sağlanacaktır.

b) İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE UYUM

Kısa Vade (1 Yıl)

- Su ile ilgili mevzuat geliştirilecek ve mevzuata iklim değişikliğine uyum konusunun entegrasyonu sağlanacaktır.
- Tarımsal Kuraklık Eylem Planı kapsamında belirlenen çalışmaları ivedi olarak gerçekleştirilecektir.
- İklim değişikliğinin olumsuz etkileri sebebiyle azalan su kalitesinin iyileştirilmesi çalışmalarına ivme kazandırılacaktır.
- Su kaynaklarının korunması ve etkin kullanımına yönelik olarak, suyun hacim esasına göre fiyatlandırılması çalışmaları yapılacaktır.
- Hayvancılık ve bitki üretim sektörlerinde iklim değişiminden kaynaklanan hayvan hastalıkları ve bitki zararlıları ile mücadele edecek şekilde kapasite güçlendirilecektir.
- İklim değişikliğinin olumsuz etkileri sebebiyle artacak orman yangınlarını önlemeye ve ormansızlaşma yüzünden azalan yutak alanların korunmasına, doğal ormanların korunup geliştirilmesi ve ağaçlandırma çalışmalarına hız verilecektir.
- Sıcaklıkların artmasına paralel olarak artabilecek orman yangınlarının yanı sıra yine artması muhtemel böcek, mantar vb. gibi zararlılara karşı etkili önlemlerin alınmasını sağlanacaktır.
- Çölleşme ve erozyonla mücadele çalışmaları geliştirilecek ve yaygınlaştırılacaktır.

- Dünya Sağlık Teşkilatı (WHO) ve Sağlık Bakanlığı tarafından iklim değişikliğinin halk sağlığına olumsuz etkilerini azaltmaya yönelik yapılan çalışmalara hız verilecektir.
- Doğal kaynakların, iklim değişikliği ve sektörler arasındaki etkileşimi dikkate alınarak, sürdürülebilir kullanımı ile ilgili bilimsel çalışmaların geliştirilmesine devam edilecektir.
- İklim değişikliğine uyuma ilişkin olarak halkın bilinçlendirilmesi, bilimsel ve sosyal çabaların desteklenmesi, uluslararası iletişim ve bilgi transferi, politika ve strateji geliştirme çalışmaları sürdürülecektir.

Orta Vade (1-3 Yıl)

- Ülkemizin yeraltı ve yerüstü tüm su kaynaklarının geliştirilmesi, çok amaçlı kullanılması ve korunması kapsamında 25 havzanın Havza Master Planları ve Nehir Havzası Yönetim Planları hazırlanacaktır.
- İklim değişikliğinin su kaynaklarına etkilerinin (miktar ve kalite olarak) tespit edilerek, hassas bölgeler için uyuma yönelik uygulama önerileri geliştirilecektir.
- Tarımsal üretimin sürdürülebilirliği açısından iklim değişikliğinin su kaynaklarına olumsuz etkilerini dikkate alan tarımsal uygulamalar geliştirilecektir.
- İklim değişikliğinin hassas eko-sistemler ve biyolojik çeşitlilik üzerine olabilecek olumsuz etkilerini tespit edilecek, hassasiyet değerlendirmesi yapılacak ve bunların korunmasına ilişkin tedbirler alınacaktır.
- İklim değişikliğine bağlı artması muhtemel su baskını, çığ, heyelan vb. doğal afetleri tespit edilecek ve söz konusu afetlerin etkilerini en aza indirmek için erken uyarı sistemleri kullanarak gerekli tedbirleri alınacaktır.
- Baraj ve gölet havzaları başta olmak üzere tüm havzalarda erozyon ve rüsubat kontrolü projelerine öncelik verilecektir.
- Kuraklığın etkilerinin izlenmesi amacı ile, iklim, arazi kullanım ve vejetasyon yoğunluğu verileri kullanılarak yürütülmekte olan bitkisel üretim tahmin çalışmalarında kapasitenin geliştirilmesi için finansal destek sağlanacaktır.
- Türkiye'nin çeşitli illerinde meydana gelen kuraklık nedeniyle zarar gören çiftçiye destek sağlanacak ve Tarım Kredi Kooperatiflerine olan tarımsal kredi borçlarını yapılandırılacak veya ertelenecektir.

Uzun Vade (3-10 Yıl)

- Aşırı su tüketimine sebep olan ve/veya ekonomik ömrünü tamamlayan sulama şebekelerini rehabilite etmek ve/veya modern sistemlere geçilecek ve bu konudaki projeleri teşvik edilecektir.
- Kuraklıkla mücadele eylem planı kapsamında, kuraklıktan kaynaklanan olumsuz etkileri önlemek üzere yapılacak faaliyetleri desteklenecek, gerekli maliyetin karşılanması sağlanacaktır.

- Gıda üretiminde, işlenmesinde yer alan tüm sektörler ile ihracat ve ithalat rejimindeki iklim değişiminden kaynaklanan olumsuz etkiler önlenecektir.
- Taşkın tahmin tekniklerinin geliştirilerek erken uyarı sistemlerini kurulacak, kuraklık risk yönetimi konusunda çalışma yapılacak ve gerekli önlemler alınacaktır.
- İklim değişikliğine uyum kapsamında finansman ve sigortacılık sektöründe çok seçenekli sigorta sistemleri geliştirilecektir.
- İklim değişikliğine uyum ve mücadele kapsamında tarımsal AR-GE çalışmalarında kapasite güçlendirilecek, teknik ve finansal destek sağlanacaktır.
- Tahıllarda kuraklığa toleransı yüksek çeşitler bölgesel olarak tespit edilerek kuraklığa en toleranslı Ekmeklik 12 çeşit, Makarnalık 3 çeşit ve Arpada 6 çeşit olmak üzere tohumlukların yoğun olarak üretimlerinin sağlanması için, tohum üretimini arttırmak üzere çalışmalara kamu kuruluşları, Birlikler ve Özel sektör kuruluşları ile devam etmek,ve Kuraklığa karşı toleranslı ürünlerin dayanıklılık testinin yapılması ve geliştirilmesi amacıyla “Kuraklık Test Merkezinin” kurulacaktır.

c) TEKNOLOJİ GELİŞTİRME, TEKNOLOJİ TRANSFERİ

Kısa Vade (1 Yıl)

- İklim değişikliği ile mücadele kapsamında sektörel bazda “Teknoloji İhtiyaç Değerlendirmesi (TNA) yapılacak ve sektör bazında, dünyada kabul görmüş en iyi uygulamalar ortaya konulacaktır.
- Sektörlerin, kendi imkanları ve ihtiyaçları ölçüsünde teknoloji geliştirme planlarını yapmaları ve bunun için kurumsal alt yapının güçlendirilmesi sağlanacaktır.
- BMİDÇS altında faaliyet gösteren uzman grupların çalışmalarını yakından ve aktif şekilde takip edilecektir [örneğin, Teknoloji Transferi Uzman Grubu (EGTT), İklim Teknolojisi Girişimi (CTI) vb.]

Orta Vade (1-3 Yıl)

- Karbon piyasasında teknoloji transferinin sağlanmasına yönelik çeşitli özendirici mekanizmaları oluşturulacak ve uygulanacaktır.
- Mevcut teknolojik ve kalkınma düzeyimiz göz önüne alınarak temiz üretim teknolojisi ar-ge ve inovasyon kapasitesi geliştirilecektir.

Uzun Vade (3-10 Yıl)

- Temiz teknolojileri teşvik etmek üzere yenilikçi finansman seçenekleri geliştirilecek iklim dostu teknolojilere yönelik AR&GE faaliyetleri artırılacak ve finansman sağlanacaktır.

d- FİNANSMAN

Kısa Vade (1 Yıl)

- Mevcut finansman kaynaklarını gözden geçirilecek ve öncelikler çerçevesinde etkin kullanımını sağlayacak ve oluşturulacak projelerde mükerrerlik önlenecektir.
- Esneklik mekanizmalarının (emisyon ticareti, gönüllü emisyon ticareti, ortak yürütme, temiz kalkınma mekanizmaları) uygulanabilmesi için yasal ve kurumsal yapılar oluşturulacaktır.
- Kamu-Özel Sektör İşbirliğini en iyi uygulamaları göz önüne alarak temiz teknoloji yatırımları desteklenecek şekilde geliştirilecektir.
- Uluslar arası fonlardan daha fazla yararlanmak için uluslararası stratejik işbirliği (ikili ve çok taraflı) geliştirilecektir.
- Yeşil çevre, iyi tarım uygulamaları ve iklim dostu teknolojilerin transferi ve geliştirilmesine yönelik bütçeden ayrılacak kaynaklara ek olarak yeni finansman kaynakları (Dünya Bankası, AB kaynakları vb.) bulunacaktır.
- Azaltım ve uyum faaliyetlerini yürütebilmek için ihtiyaç duyulan mali kaynaklara erişim artırılacaktır.

Orta Vade (1-3 Yıl)

- Teknoloji yenileme, uyum ve emisyon kontrolünün iklim dostu teknoloji üretimi, temiz üretim teknolojileri, süreçleri, tasarım, yatırım, Ar-Ge ve diğer desteklerin sağlanması ile düşük karbonlu ekonomiye yönelim hızlandırılacaktır.
- Temiz ürün dizaynı, üretimi ve ilgili ARGE çalışmalarına vergi indirimleri ve finansman kolaylıkları dahil olmak üzere mali araçlarla destek sağlayarak sanayinin düşük karbon ekonomisine geçişi desteklenecektir.
- 2010 yılından başlayarak kamu yatırımlarının programlanmasında emisyon azaltım, kontrol ve uyum sağlamaya yönelik projelere öncelik verilecektir.
- Rekabet ve üretimin artırılmasını sağlayacak ulusal ve uluslararası finansman kaynaklarını ve teşvik mekanizmaları oluşturulacaktır.

Uzun Vade (3-10 Yıl)

- Yerel yönetimlerin emisyon kontrolü ve uyum tedbirlerini hayata geçirecek eylem planları için yapılandırılmış finansman yöntemlerini kullanmaya yönelik yasal düzenlemeler yapılacaktır.

E- EĞİTİM VE KAPASİTE ARTIRIMI İLE KURUMSAL ALTYAPI:

Kısa Vade (1 Yıl)

- Küresel iklim değişikliklerinin etkilerini azaltma veya uyum sağlama doğrultusunda, ulusal hazırlık seviyesi ve kapasitesi artırılacaktır.

- İklim değışikliği alanındaki insan kaynakları kapasite ve kurumsal kapasite artırılacaktır.

Orta Vade (1-3 Yıl)

- Küresel iklim değışikliği ile mücadele ve uyum çabalarında, kapsamlı ve işlevsel bir uluslararası işbirliği mekanizmasının oluşturulmasına yönelik yürütölen müzakerelere aktif katılım sağlanacaktır.
- Bilgi Yönetimi' anlayışının ve metodolojisinin sürece dahil edilmesi sağlanacaktır.
- Ulusal 'İklim Değışikliği' çalışmalarında, bilgi akışını ve paylaşımını bütönsel bir sistemle sürdürmek üzere "Bilgi Yönetimi" ne geçilecektir.
- İklim değışikliği ile mücadele ve uyum kapsamındaki faaliyetlerin etkin koordinasyonunu teminen, yönetim ilkesi doğrultusunda şeffaf, katılımcı ve bilimsel – analitik çalışmalara dayanan karar mekanizmaları geliştirebilecek bir eşgüdüm mekanizması kurulacak ve sürekliliği sağlanacaktır.
- Kamu, Özel Sektör, Üniversite, STK gibi tüm kesimlerin ortak çabaları ile tüketim kalıplarının düşük karbon izi bırakacak şekilde değıştirilebilmesi için kamuoyu bilinci artırılacaktır.

Uzun Vade (3-10 Yıl)

- BMİDÇS'nin "ortak fakat farklı sorumluluklar" ilkesine uygun olarak ve özel şartları çerçevesinde; iklim değışikliyle mücadele ve uyum politikaları ile önlemleri, ulusal kalkınma planlarına ve programlarına dâhil edilecektir.

VII. PROJE DEĞERLENDİRME

İklim Değışikliği Koordinasyon Kurulu'nda yer alan kurumlarca başta azaltım ve uyum olmak üzere konular itibariyle proje önerileri geliştirilecektir. Hazırlanan proje önerileri İDKK tarafından önceliklendirilecektir.

Projelerin süresi, finansman kaynağı, koordinatör ve ilgili kurumları İDKK tarafından değerlendirilecektir.

Tüm çalışmaları koordine etmek üzere Çevre ve Orman Bakanlığında bir birim kurulacaktır.

Araştırmacılar iklim değişikliği konusunda çalışmaları için teşvik edilecektir.

Ulusal ve bölgesel bazda iklim değişikliğine yönelik bilimsel çalışmalar yapmak üzere “İklim Araştırma Enstitüsü” kurulacaktır.

VIII. İZLEME VE DEğERLEDİRME

Stratejinin başarısı; uygulamada rol alan kuruluşların stratejiyi tam olarak özümsemesine, çalışmalarında temel referans olarak almasına ve uygulamaların, stratejinin bütünlüğü içerisinde ve birbiriyle uyumlu olarak ve koordinasyon içinde olmasına bağlıdır.

Stratejinin etkili bir şekilde uygulanması amacıyla, Strateji uygulamalarını koordine edecek ve gelişmeleri yakından takip ederek gereken önlemlerin zamanında alınmasına imkan tanıyacak bir koordinasyon ve izleme sistemi evre ve Orman Bakanlığı tarafından oluşturulacaktır.

Stratejinin uygulanmasının izlenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla İDKK altında bir Strateji İzleme ve Yönlendirme Komitesi oluşturulacaktır. Sekreteryaya hizmetleri OB tarafından yürütülecek olan bu Komite, üç aylık raporlar ile strateji uygulaması konusunda İDKK üyelerini bilgilendirecektir.

Sistemdeki iletişimin en önemli unsurunu oluşturan raporlamaların; belirlenen standartlarda, eksiksiz, doğru bilgilerle ve zamanında yapılması konusunda tüm kurumlar gayret gösterecektir.